

REPORTAGE SCHOOLSCHAKEN

Ga schaken, dan word je slimmer

Schaken maakt kinderen intelligenter. Dat is het idee achter de stichting Schoolschaak, die zich ten doel stelt kinderen op Rotterdamse basisscholen, vooral die uit achterstandswijken, vooruit te helpen.

Mac van Dinther
Rotterdam

Word je van schaken slimmer? Dat is een vraag waar superschaaktalent Jorden van Foreest, met 18 jaar de jongste grootmeester van Nederland, lang over moet nadenken. Jorden mag dan Nederlands schaakkampioen zijn, op school is hij naar eigen zeggen geen enorme uitblinker.

Voor zijn laatste wiskundeproefwerk scoorde Jorden een zuinige 5,6. Maar dat kan ook komen doordat hij vooral met schaken bezig is en weinig tijd overhoudt voor school. 'Op school kom ik zo min mogelijk.' Door schaken leer je in ieder geval je hersenen gebruiken, besluit Jorden. 'Dat is altijd goed.'

Het idee dat schaken kinderen intelligenter maakt, is wel de gedachte achter een initiatief dat dit weekend in Rotterdam werd gelanceerd. Daar werd zaterdag de stichting Schoolschaak gepresenteerd met als doel kinderen op Rotterdamse basisscholen aan het schaken te krijgen.

De stichting is opgericht door Jurriaan Kiene, een jurist die jarenlang in Parijs heeft gewoond, waar schaken op school gewoon is. Zijn twee zoontjes begonnen met schaken als buitenschoolse activiteit en werden al gauw de beste van de klas. 'Je ziet dat het werkt', zegt Kiene.

In Nederland wordt er nog over gediscussieerd, maar internationaal heeft de overtuiging dat schaken kinderen vooruit helpt allang postgevat, zegt Kiene. Hij haalt Frans onderzoek aan waaruit blijkt dat schaken het concentratievermogen verhoogt, de geheugenfunctie verbetert en het probleemoplossend vermogen stimuleert.

Niet voor niets deed het Europees Parlement in 2011 een oproep aan landen om schaken op te nemen in het lespakket. Her en der gebeurt dat al. In landen als Polen en Frankrijk wordt schaken op scholen van overheidswege gestimuleerd. In Parijs wordt op 270 van de 330 scholen schaken aangeboden, weet Kiene.

Speerpunt

Zover is het in Nederland nog niet, aldus Marleen van Amerongen, voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Schaakbond (KNSB). Schaken wordt volgens haar wel steeds populairder. 'In Nederland zijn nu vijftienduizend kinderen die op school schaken. Maar dat moeten er veel meer worden.' De KNSB heeft schoolschaak uitgeroepen tot speerpunt.

Van Amerongen is ervan overtuigd dat schaken kinderen vooruit helpt. Ze heeft zelf jarenlang op topniveau geschaakt en profiteert daar nu nog van. 'Het vermogen om mij te concentreren, analytisch leren denken, dat is mij in mijn werk enorm van pas gekomen.'

Het zijn precies de kwaliteiten die kinderen in deze tijd, waar afleiding overal en altijd op de loer ligt, het meest ontberen, benadrukt Kiene. Hij lanceerde zijn initiatief op een internationaal jeugdschaaktoernooi dat dit weekeinde werd gehouden in het Maritiem Museum tussen jeugdteams uit Moermansk, Sint-Petersburg, Ile-de-France en Rotterdam.

De opening wordt verricht door ex-wereldkampioen Anatoly Karpov. Karpov, die tijdens de jaren van de Koude Oorlog bekendstond als een exponent van het Sovjetregime en verbitterde veldslagen uitvocht met rebellerende grootmeesters als Gary Kasparov en Victor Kortsjnoj, is nu een beminnelijke zestiger met een vriendelijk rond gezicht.

Of schaken een mens intelligenter maakt, hoef je hem niet te vragen. Natuurlijk is dat zo, zegt de man die bekendstond

Met schaken train je logisch denken, analyseren, beslissingen nemen, plannen maken

Anatoly Karpov
voormalig wereldkampioen schaken

Ik heb geleerd goed na te denken over een zet. Dat helpt ook bij andere vakken

Eline Roebers (11)
schaakt al sinds haar 6de

15.000

KINDEREN schaken in Nederland op school. De schaakbond KNSB vindt dat dat er veel meer moeten worden

Anatoly Karpov bij het internationale jeugdschaaktoernooi in Rotterdam.

Foto Jiri Buller / de Volkskrant

als een boa constrictor aan het bord: een speler die zijn tegenstander langzaam wurgde. 'Met schaken train je logisch denken, analyseren, beslissingen nemen, plannen maken. Dat is ook belangrijk in het gewone leven.'

Het Rotterdamse initiatief is nadrukkelijk bedoeld om kinderen in achterstandswijken vooruit te helpen. Ook daarvoor heeft Karpov een voorbeeld paraat. Op een achterstandsschool in de zwarte wijk Harlem in New York werd in 1986 schaken geïntroduceerd. 'Tien jaar later was de slechtste school van de stad de beste.'

Karpov is tegenwoordig lid van de Doema, het Russische parlement voor de regio Tyumen. Daar wordt schaken op scholen en crèches gestimuleerd. Want je

kunt er niet jong genoeg mee beginnen, benadrukt Karpov die vorig jaar voor de Russische tv een wedstrijd speelde tegen een jongetje van 3. 'Ik bood remise aan, maar hij weigerde.' Toen Karpov won, moest het jongetje huilen.

Geen telefoon

Dat schaken in ieder geval de concentratie bevordert, wordt bewezen door de 32 jonge spelers die op de eerste verdieping van het Maritiem Museum urenlang achter de borden zitten. Er wordt aan haren gefruunnikt, op stoelen gewipt, maar vooral heel lang nagedacht.

Aan het achtste bord voor Rotterdam zit Eline Roebers (11) die na drie uur spelen haar Franse tegenstander van het bord

veegt. Eline schaakt sinds haar 6de. Of het haar heeft geholpen? 'Ik denk het wel', zegt ze. 'Ik heb geleerd goed na te denken over een zet. Dat helpt ook bij andere vakken.' Wat ze heeft afgeleerd, is voortdurend op haar telefoon kijken. 'Veel kinderen hebben daar last van. Maar bij schaken mag je je telefoon niet bij je hebben.'

Het doel van de stichting Schoolschaak is om binnen vijf jaar op 80 procent van de Rotterdamse basisscholen schaken aan te bieden. De gemeente Rotterdam heeft haar steun uitgesproken voor het idee. Nu moet het geld nog op tafel komen. Een paar ton is er nodig voor het inhuren van docenten, schat Kiene. Maar in ieder geval is er nu een plan, zegt Van Amerongen. En zoals Karpov al zegt: 'Zonder plan ben je nergens.'